

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МОВУ

У сучасному світі комунікація в онлайн-просторі відіграє надзвичайно важливу роль, а соціальні мережі стали одними з головних чинників мовних змін. Вони не лише впливають на стиль спілкування користувачів, але й активно формують нову лексику, змінюють правила вживання мови, додають до неї неологізми, жаргонізми, сленг і меми. Саме через соціальні мережі відбувається пристосування української мови до цифрового середовища, що одночасно розширює її виражальні можливості й ставить перед нею нові виклики.

Актуальність обраної теми зумовлена кількома чинниками. По-перше, соціальні мережі стали головним каналом міжособистісної та публічної комунікації, тому зміни, які відбуваються в їхньому мовному середовищі, безпосередньо впливають на розвиток сучасної української мови. По-друге, змішування мов, скорочення, англіцизми й новотвори стають частиною щоденного мовлення користувачів, що формує нову мовну норму. По-третє, через меми, вірусні фрази та інтернет-жарти українська мова отримує нові форми самовираження, стаючи більш живою, гнучкою та демократичною.

Метою цієї роботи є дослідження впливу соціальних мереж на розвиток і трансформацію сучасної української мови.

У сучасному комунікативному середовищі молодь дедалі частіше взаємодіє через цифрові платформи, зокрема Facebook, Instagram, TikTok, Telegram. Ці ресурси стали не лише засобами обміну інформацією, а й середовищем формування нових мовних практик.

Соціальні мережі сприяють активному виникненню та поширенню неологізмів, сленгових конструкцій, меметичних виразів, що інтегруються в повсякденне мовлення. Молодіжна аудиторія модифікує мовні засоби відповідно до темпу онлайн-комунікації, створюючи нові форми вираження думок та емоцій.

Мовна динаміка в цифровому просторі має амбівалентний характер: з одного боку, спостерігається збагачення лексичного ресурсу, відкритість до експериментів; з іншого – порушення мовних норм, спрощення граматичних структур, зниження рівня нормативності.

Формується специфічний стиль спілкування, що характеризується оперативністю, емоційністю та гнучкістю. Поширення скорочень і аббревіатур (наприклад: «лол», «омг», «спс», «зроз») забезпечує швидку передачу реакцій. Емодзі виконують функцію паралінгвістичних маркерів, доповнюючи або замінюючи вербальні засоби.

Зміни охоплюють також граматичний рівень: редукція пунктуації, нехтування правилами вживання великих літер, спрощення лексичних форм

(«шо» замість «що», «ага» замість повного речення) набувають статусу нової норми цифрового спілкування.

Англіцизми («сторіс», «ріл», «тейк», «чЕкати») природно інтегруються в мовлення молоді, відображаючи глобалізаційні процеси. Транслітерація українських слів латиницею є зручним інструментом комунікації в умовах технічних обмежень.

Одним із виразних проявів мовної динаміки в соціальних мережах є неологізми – нові лексичні одиниці, що виникають у відповідь на актуальні потреби часу, технологічного розвитку та культурних змін. Значна частина таких слів формується безпосередньо в інтернет-середовищі: «зашеймити», «задонатити», «заспойлерити», «забанити», «крінж», «флексити». Ці одиниці, попри свою експресивність, виконують функцію маркерів нової соціокультурної реальності.

Неологізми можуть бути запозиченнями, кальками або самостійно утвореними словами. Вони швидко входять у мовну практику, особливо серед молодіжної аудиторії, та активно використовуються в цифровій комунікації – у чатах, публікаціях, а також у повсякденному усному мовленні.

Характерною рисою неологізмів є їх ситуативність: частина з них має короткий життєвий цикл і зникає після втрати актуальності, інші – закріплюються у мовній системі, входять до словників і набувають статусу мовної норми. Таким чином, неологізми є проявом мовної творчості, що відображає адаптивність мови до нових умов.

Окрему увагу слід приділити мемам як елементу цифрової культури, що впливає на мовну поведінку. «Мем – це концепт чи ідея, яку втілено у слові, фразі, рифі, образі чи жесті» [2].

«В останній час під терміном мем все більше мається на увазі Інтернет-мем. Найчастіше його представлено картинкою, фото або коротким відео. Його основними характеристиками є швидка розповсюдженість та широке коло користувачів, які поширюють його через свої власні вподобання. Найчастіше Інтернет-меми представлено як соціальна ідея, яку мають імітувати, або картинкою чи відео, які поширюють за допомогою копіювання» [2].

Меметичний контент є динамічним, змінюється щоденно, але водночас формує нову мовну реальність покоління.

Меми часто слугують джерелом нових слів і виразів, які, попри візуальне або контекстуальне походження, інтегруються в мовлення. Вони репрезентують мову емоцій, реакцій і спільноти, відображаючи суспільні настрої, культурні коди, а іноді – протестні наративи.

За класифікацією О. Чернікової, меми поділяються на вербальні, невербальні (візуальні, аудіальні, жестові) та комплексні (поєднання кількох типів) [4]. О. Дзюбіна виокремлює дві основні групи інтернет-мемів: креолізовані (поєднання вербального і візуального компонентів) та текстові (меми-слова, меми-словосполучення, фразові меми) [1].

У сучасному цифровому середовищі інтернет-меми набули статусу новітньої форми фольклору. Подібно до народних пісень, прислів'їв чи анекдотів, що передавалися усно, меми поширюються через соціальні мережі, змінюються, адаптуються та функціонують у колективній свідомості.

Меми репрезентують спільні культурні коди, гумористичні реакції на події, емоційні оцінки. Вони можуть бути локальними – зрозумілими лише окремим соціальним групам, або глобальними – такими, що охоплюють широку аудиторію. Як і традиційний фольклор, меми часто є анонімними, колективними за походженням і змінюються залежно від контексту.

Український меметичний простір формує окрему культурну парадигму, що відображає актуальні соціально-політичні процеси, побутові реалії та студентське середовище. Приклади на кшталт «паляниця», «Байрактар», «пес Патрон» набули символічного значення, виконуючи функцію консолідації, підтримки та емоційного реагування.

Мовний вплив соціальних мереж є багатограним. З одного боку, спостерігається активне збагачення лексичного фонду: виникають нові слова, що точно репрезентують сучасні явища, професії, емоційні стани. Це свідчить про здатність мови оперативно реагувати на соціальні зміни.

Відбувається також зближення літературної мови з розмовною практикою. Елементи, які раніше вважалися маргінальними, поступово легітимізуються, інтегруються в публічні тексти, блоги, навіть офіційні комунікації. Це сприяє підвищенню доступності та емоційної виразності мовлення.

Важливим чинником є зростання популярності української мови в цифровому просторі. Соціальні мережі стали ефективним інструментом її поширення, особливо серед молоді. Використання української мови в сторіс, мемах, відеоконтенті є свідомим вибором, що засвідчує ідентифікаційні процеси.

Водночас спостерігаються ризики: неконтрольоване запозичення англіцизмів, суржикування можуть спричинити витіснення питомих мовних елементів. Такі явища потребують критичного осмислення з огляду на збереження мовної автентичності.

Окрему загрозу становить зниження рівня мовної грамотності. Прагнення до швидкості та емоційності в комунікації часто супроводжується нехтуванням орфографічними та синтаксичними нормами, зловживанням ненормативною лексикою. Це не лише стилістичне, а й культурне питання, що потребує уваги в контексті мовної етики.

Список використаних джерел

1. Дзюбіна О.І. Класифікація, структура та функціонування інтернет-мемів в соціальних мережах Twitter та Facebook. *«Молодий вчений»*. 2016. № 2 (29). С. 375-379.
2. Неклесова В. Ю. Меми як частина онімного простору. *Записки з ономастики*. 2017. № 20. С. 210–222.

3. Ніколаєва, Т. М. Лексико-семантичні аспекти мови соціальних мереж / Т. М. Ніколаєва // *Закарпатські філологічні студії : науковий журнал* Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т. 2. Вип. 9. С. 96–101.

4. Чернікова О. І. Вербальний, невербальний та комплексний мем: класифікація за способом подання та сприйняття інформації в інтернет-середовищі (на матеріалі англomовних кіномемів) / О. І. Чернікова // *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія : Філологія. - 2015. Т. 18, № 1. С. 151-156.

Вікторія Ахмедова,

Криворізький державний педагогічний університет;
Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент
Світлана Журба

НАРАТИВНА СТРАТЕГІЯ РОМАНУ СЕРГІЯ ЖАДАНА «АРАБЕСКИ»

Наративна стратегія є одним із ключових компонентів художнього твору, що вказує на спосіб організації текстової структури твору, «авторську програму» побудови оповіді, часово-просторової моделі та використання художньо-виражальних засобів. Л. Мацевко-Бекерська визначає наративну стратегію як «певну інтенційну настанову щодо цілісного формування естетично вартісного матеріалу» та «атрибутивний простір, у якому впорядковуються всі смислосназначуєчі елементи розповіді чи оповіді» [3, с. 15]. С. Журба під наративною стратегією, тобто технікою конструювання тексту, розуміє «вибір прийомів організації оповіді, специфіку компонування цілісної оповіді, спрямовану на досягнення певного художнього ефекту (авторська інтенція), інтертекстуального прочитання та читацької рецепції «задоволення від тексту» чи «насолоти від тексту» (Ролан Барт)» [2, с. 503]. Дослідження наративної стратегії сучасної прози підкреслює комунікативну орієнтацію тексту, в якому автор вибудовує діалог із читачем. Викладова стратегія творів сучасних письменників – це поєднання поетичного і документального, суб'єктивного і соціального, емоційного та іронічного. Такими можна вважати прозові твори Сергія Жадана «Депеш Мод», «Ворошиловград», «Інтернат», «Арабески».

В українському літературознавстві художня інтерпретація образів міста, часу, простору, людей війни в романі «Арабески» Сергія Жадана стала предметом досліджень Віри Агєвої, Олександра Бойченка, Ігоря Котика, Ростислава Семківа, Олени Юрчук та інших.

Мета дослідження – аналіз жанрової своєрідності та викладової стратегії роману «Арабески» Сергія Жадана.

Роман «Арабески» Сергія Жадана складається з дванадцяти оповідань – «Приклич мене до цієї брами», «Зійде світло над містом праведників», «Вирвеш перемогу, як серце ворога», «Тоді Господь покличе жінку», «Та, що зігріє тебе серед ночі», «Велика годинникова стрілка», «І